

Katri Rantanen

Chihuahuan ABC

Chihuahuan ABC

KATRI RANTANEN

Books on Demand GmbH

Copyright © 2012 Katri Rantanen

Toinen uudistettu painos
ISBN-13: 978-952-286-428-4

Kuvat: Katri Rantanen ja chihuahua-harrastajat
Piirrokset: Katri Rantanen
Kansi: Katri Rantanen
Kustantaja: Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi
Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

Sisällys

Alkusanat toiseen painokseen.....	5
Historiallinen katsaus.....	6
Myyttejä ja erityispiirteitä	6
Chihuahuan alkuajat modernissa maailmassa	7
Chihuahuan luonne ja ulkoinen olemus	9
Koko	9
Ulkomuoto.....	11
Karvapeite ja väri	12
Hajuton?.....	13
Molera	14
Littana häntä.....	14
Rubiinisilmät.....	15
Luonne.....	15
Täriseminen.....	17
Hepuli	17
Chihuahuja ja muut lemmikit	18
Kuinka vanhoiksi chihuahuat elävät?.....	19
Vanhuus ei tule yksin	19
Kenelle chihuahuja sopii?	20
Sopivuus allergiselle ihmiselle	20
Chihuahuan pennun hoito	21
Miten valmistaudun pennun tuloon?.....	21
Yksinlokoulutus	23
Ruokinta.....	23
Kotiruoka.....	27
Vesi.....	28
Vitamiinit ja kivennäiset.....	28
Luut ja muu purtava	28
Lepo	29
Pienen pennun päivä.....	30
Sylissä pitäminen	30
Lelut ja leikkiminen.....	30
Turkinhoito	31
Kynsien leikkuu	31
Silmien puhdistus	32

Hampaiden puhdistus.....	32
Ulkoilu	34
Valjaat kaulapannan vaihtoehtona	36
Madotus.....	37
Rokotukset	37
Nartun kiima-ajat	38
Tapakasvatus ja koulutus	40
Koulutettava rotu.....	40
Miten aloitan?	41
Palkitseminen	41
Leluista luopuminen sovinnolla	42
Käsittelyyn totuttaminen	43
Hampaiden katsominen	44
Muihin hoitotoimenpiteisiin totuttaminen.....	44
Uuteen ympäristöön totuttaminen.....	45
Vieraisiin ihmisiin totuttaminen läheltä ja kaukaa.....	46
Vieraisiin koiriin totuttaminen	48
Koiranäyttelykoulutus	50
Sisäsiisteyskasvatus	50
Miksi chihuahua haukkuu?	52
Pois turha ovikellon räksytys.....	53
Käytännöllisiä käskyjä ja oppeja.....	55
Taluttimessa kulkeminen	55
”Vapaa” - käsky.....	55
Luoksetulo	55
Pysähtyminen käskystä.....	56
Ohittaminen	56
Tarpeiden tekeminen käskystä.....	56
Tapaturmat ja niiden ehkäisy	57
Erityisiä tapaturma-alttiita vaaratekijöitä:	57
Perinnöllisiä sairauksia ja muita vikoja	59
Allergiat	59
Anaalirauhassairaudet.....	60
Demodikoosi - sikaripunkki.....	60
Epilepsia	60
Hammaskivi, ientulehdus, parodontiitti	61
Hammaspuutokset	61
Hengitysvaikeudet.....	61
Hypoglykemia.....	62
Häntämutka	62

Irtoamattomat maitohampaat.....	62
Karvattomuus	63
Kivesvika	63
Legg Calve Perthes -tauti.....	63
Lisääntymisongelmat	63
Munuaisvika	63
Luppakorvaisuus.....	63
Olkanelen luksaatio	64
Patella luksaatio	64
Purentaviat.....	64
Ripuli	65
Selkäviat	65
Silmien vuotaminen, silmätulehdukset, silmävauriot.....	65
Silmäsairaus - PRA.....	65
Silmäsairaus - Cataracta	66
Silmäsairaus - PPM.....	66
Sydänviat	66
Syringomyelia	66
Töpöhäntäisyys.....	66
Ulkoloiset	67
Vesipäisyys	67
Käytöshäiriöitä ja puutteellinen sisäsiisteys.....	68
Pienten koirien arkuudesta.....	69
Murkkuikä ja vierastaminen.....	69
Ikävän tapahtuman sattuessa.....	70
Positiivisen mielleyhtymän luominen pelottavaan asiaan.....	70
Merkkailu	71
Stressin hallinta.....	72
Rauhoittavat signaalit	73
Koiran hieronta.....	74
Koiranäyttelyt.....	75
Menisinkö chihuahuaani kanssa koiranäyttelyyn?	75
Kirjallisuutta	78
Kuvat	79
Rotumääritelmä	80
Oman Chihuahuaani muistio	83

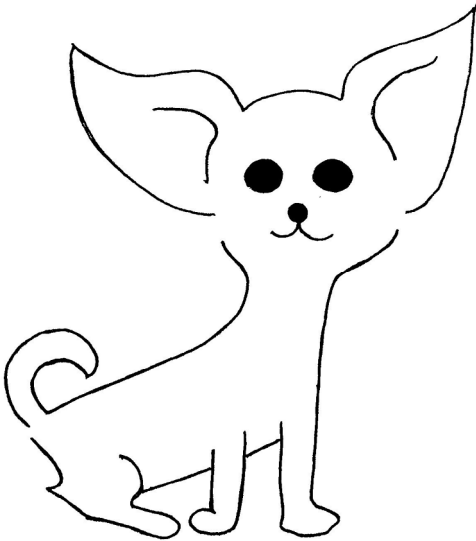
Alkusanat toiseen painokseen

Tervetuloa chihuahua-koirarotuun keskittyvän hoito-oppaan pariin. Monet chihuahuan pennun hankkineet kokivat Chihuahuan ABC -kirjan ensimmäisen painoksen erittäin hyödylliseksi pentuajan taipaleelle. Rotu muuttuu ajan myötä ja ihanne yksilöä kuvaileva rotumääritelmäkin muuttuu aina välillä. On siis tullut aika ottaa uusi painos, jossa on mukana uusin rotumääritelmä.

Kiitos kaikille palautetta antaneille. Olen pyrkinyt huomioimaan palautteet uudistetussa painoksessa, tähän kirjaan sopivissa puitteissa. Samalla olen pitänyt oppaan helposti lähestyttävänä ja erityisesti suomalaisiin olosuhteisiin sopivana. Kiitos lisäksi eläinlääkäreille ja kasvattajakollegoille kirjaa koskevista kommentteista.

Toivon vastaisuudessakin saavani palautetta kirjasta ja sen sisällöstä. Antaako kirja mielestäsi realistisen kuvan chihuahuan-rodusta? Mitä puutteita löytyi terveysosiosta tai koulutusohjeista? Palautetta voi käydä antamassa internetissä osoitteessa <http://www.iki.fi/katri.rantanen/kirja>. Antoisia lukuhetkiä kirjan parissa!

Katri Rantanen

Historiallinen katsaus

MYYTTEJÄ JA ERITYISPIIRTEITÄ

Chihuahuan pienen koon ja erikoisen ulkomuodon ympärille kietoutuu monenlaisia tarinoita, jotka ulottuvat aina satojen vuosien taakse Meksikoon ja jopa vielä pidemmälle menneisyyteen eli aikaan ennen Amerikan mantereen löytymistä. Nimensä Chihuahua on saanut Meksikon maakunnan eli Chihuahuan mukaan.

Joskus chihuahuan on uskottu olevan puissa kiipeilevä yöeläin tai vähintäänkin koiran ja jyräjän risteytys. Onhan chihuahualla suuret silmät ja suuret, erittäin tarkkakuuloiset korvat. Nämä ominaisuudet liitetään yöeläimiin. Puissa kiipeilyyn puolestaan viittaavat chihuahualle helposti varsin pitkäksi ja kaartuvaksi kasvavat kynnet ja taipumus tarrautua sylissä pitelijänsä käsivarren ympärille.

Kuuluista taidemaalari Botticelli maalasi 1482 Sikstuksen kappelin freskoon chihuahuua selvästi muistuttavan koiran. Jos koira todella olisi ollut chihuahuua, sen todelliset juuret voisivat löytyä Euroopasta, josta se löytöretkien aikaan olisi kulkeutunut laivoilla Meksikoon. Christopher Columbus löysi Amerikan mantereen vuonna 1492.

Englantilainen Hilary Harmer vietti useita vuosia Meksikossa miehensä rinnalla tämän työn mukana. Tuona aikana hän teki runsaasti tutkimuksia löytääkseen vastauksen chihuahuan alkuperää koskevaan kysymykseen.

Chihuahuan menneisyyteen liittyy monia taruja ja uskomuksia. Eräs aidoimpana pidetyistä Azteekkien legendoista kertoo pienten keltaisten koirien ohjanneen kuolleiden omistajiensa sielut yhdeksän joen poikki kuolleiden valtakuntaan. Tähän eivät kelvanneet valkoiset tai mustat koirat, vain keltaiset. Eivät edes harmaat meksikon karvattomat koirat. Olivatko kyseessä meidän tuntemamme chihuahuat? Siitä ei ole varmuutta, mutta hyvin mahdollista se on ollut.

Koirien osuus muinaisten intiaanien elämässä oli suuri, eikä vain pienten koirien. Koiria oli kaiken kokoisia, näköisiä ja värisiä. Koirat olivat muinaisten intiaanien tärkeitä kotieläimiä. Koiria uhrattiin uskonnollisissa menoissa ja niiden lihaa syötiin. Niitä myytiin erityisillä koiramarkkinoilla suuria määriä viikoittain, joillain markkinoilla jopa satoja koiria päivässä. Löytämiensä ensimmäisten espanjalaisten valloittajien kirjoitusten ja

muiden todisteiden valossa Hilary Harmar pitää chihuahuua todellakin alkuperältään Meksikolaisena koirarotuna.

Pitkän aikaa Meksiko oli myös ainoa paikka, josta näitä poikkeuksellisen pieniä koiria oli mahdollista saada hankituksi laajemmassa mittakaavassa. Yksittäiset chihuahuan kaltaisten koirien löydökset Euroopasta ennen uuden mantereen löytymistä ovat suhteessa niin vähäisiä, ettei niitä voi pitää todisteena chihuahuan todellisesta alkuperästä.

CHIHUAHUAN ALKUJAT MODERNISSA MAAILMASSA

Uuden maailman valloittajien epäillään kuljettaneen chihuahuua-koiria Meksikosta mukanaan Eurooppaan toisella matkallaan vuonna 1494. Nämä tulokkaat yhdistettyinä Italian spanieliin olisivat luoneet rodun nimeltä papillon (perhoskoira), jossa yhdistyivät chihuahuan pystyt, sivuille osoittavat korvat ja spanielin kaunis pitkä karvapeite.

Hilary Harmar kertoo kirjassaan *The Complete Chihuahua Encyclopedia* ensimmäisen Euroopasta Amerikan mantereelle viedyn koiran olleen greyhound vuonna 1518. Tämän jälkeen sinne vietiin brutaaleja taistelukoiria, joita käytettiin apuna maan valloituksessa ja taisteluissa intiaaneja vastaan. On mahdollista, että myöhemmin uuteen maailmaan on Euroopasta viety myös sylikoiria.

Amerikkalainen kuuluisa koiratuomari **James Watson** toi USA:han 1888 vuodesta lähtien useita chihuahuua-yksilöitä ja teki niitä tunnetuksi kirjoituksillaan. Hän sanoo kirjoituksessaan vuodelta 1914 ensimmäisten yksilöiden vaihdelleen runsaasti värin, koon ja karvapeitteen pituuden suhteen, mutta yhteistä kaikille chihuahuoille oli molera eli aukko pääkallon luissa. Hän vertaa ensimmäisen Meksikosta ostamansa chihuahuan karvapeitettä majavan karvapeitteeseen. Huomion arvoista näille pienille chihuahuu-koirille olivat myös nykypäivän chihuahuulle tyypilliset pystyt, sivuille osoittavat korvat ja pitkä häntä, joka laajana kaarena selän päällä kannettuna melkein, mutta ei aivan, koskettaa selkää. Monet ensimmäisistä yksilöistä eivät selviytyneet talven yli uusissa oloissa vaan menehtyivät.

Rosina Casselli hankki useita chihuahuua-koiria Meksikosta Chihuahuan maakunnasta. Hän esiintyi taitavasti koulutettuineen chihuahuua-koirineen Brittiläisessä varieteeteatterissa. Hän uskoi vakaasti chihuahuua-koirien olleen vielä 1800-luvulla villinä elävä laji, jonka kesyttäminen oli vaikeaa. Pitkillä kynsillään koirat kaivoivat maahan luolia, joissa ne elivät. Intiaanit kuitenkin olisivat onnistuneet risteyttämään näitä koiria jo kesytettyihin pieniin intiaanien koiriin. Näin olisi muodostunut alkukantainen meksikolainen Chihuahua. Hän kirjoittaa *Our Dogs* -koirajulkaisussa vuonna 1904

chihuahua-koirien olleen arkoja ja vaikeita käsitellä. Ne usein kuolivat vankeudessa, puhumattakaan lisääntymiseen liittyvistä ongelmista. Mutta ne olivat poikkeuksellisen älykkäitä koiria ja niiden pään muoto oli ainutlaatuinen koirarotujen joukossa.

Ensimmäinen chihuahua rekisteröitiin USA:ssa 1904, Britanniassa 1907 ja Meksikossa 1934. Amerikan chihuahua-yhdistys ”The Chihuahua Club of America” perustettiin vuonna 1923. Tästä alkoi chihuahuan voittokulku Amerikan mantereella. Vuosittaiset rekisteröintiluvut nousivat nopeasti 40 000:neen ja ylitsekin. Chihuahua on yhä yksi Amerikan suosituimmista koiraroduista. Suomeen ensimmäiset chihuahuat tulivat 1964.

Chihuahua-yksilöiden rotupuhtaus tuntuu olevan arkaluontoinen asia. Alkuajan chihuahuat olivat hyvin pieniä yksilöitä, paljon pienempiä kuin nykyiset keskiverto-chihuahuat. Niiden paino saattoi olla jopa alle puoli kilo. Niitä pidettiin sairaalloisina ja lyhytikäisinä koirina. Ennen vuotta 1935 chihuahua-koiriin olisi risteytetty useita muita eri rotuja paremman terveyden, luonteen ja muiden toivottujen ominaisuuksien toivossa. Hilary Harmarin mukaan chihuahuaan risteytettiin alkuvuosina ainakin yorkshiren terrieriä, pomeranian pystykorvaa, villakoiraa, englanninkääpiöterrieriä, sileäkarvaista kettuterrieriä, perhoskoiraa ja kiinanpalatsikoiraa. Mainitun vuosiluvun jälkeen kasvattajat olisivat pyrkineet pitämään rodun puhtaana muista kuin satunnaisista pomeranian ja perhoskoira-risteytyksistä. Viime vuosikymmenellä chihuahua-kasvattajia on puhuttanut rodussa äkillisesti runsastunut merle - väritys. Siihen, onko merle väri kuulunut alkuperältään chihuahuan väriskaalaan, ei ole saatu tyhjentävää vastausta. Värin äkillinen runsastuminen, varsinkin lemmikkilinjaisissa chihuahuoissa, on saanut monet epäilemään joko merle -värisen shetlannin lammaskoiran tai dapple (merle) värisen mäyräkoiran risteytystä rotuun.

Kaiken kaikkiaan chihuahua sellaisena rotuna kuin me sen nykyään tunnemme, on varsin tuore, alle 100 vuotta vanha. Tämä voi osaltaan selittää sitä, miksi rotu on niinkin hajanainen ulkomuodollisesti ja luonteensa puolesta kuin mitä se on. Oleellista onkin tunnistaa chihuahua-koiralle tyypilliset sekä ulkomuodolliset että luonteen piirteet ja vastaisuudessa vaalia näitä, jotta tulevaisuuden chihuahua ei muistuta sukulaisrotujaan vaan on selvästi chihuahua. Nykypäivänä rotu on kuitenkin terveempi, paremmin lisääntyvä ja luonteensa puolesta helpommin käsiteltävä kuin alkuaikoina.

Chihuahuan luonne ja ulkoinen olemus

Jokaisesta virallisesta koirarodusta on kirjoitettu ns. rotumääritelmä. Rotumääritelmässä kuvaillaan rodulle ihanteellinen ulkomuoto sekä luonteenpiirteet. Eniten rotumääritelmää muistuttavat koirat menestyvät parhaiten koiranäyttelyissä. Chihuahua on rotu, jonka rotumääritelmä sallii hyvin monen kokoisia ja värisiä yksilöitä. Lisäksi chihuahuan rotumääritelmät vaihtelevat maittain, mikä edelleen lisää eri chihuahua-tyyppien määrää. Vaihteleva ulkonäkö tekee jokaisesta chihusta yksilön. Tämän kun yhdistää vielä erilaisiin luonteesiin, joita rodun sisältä löytyy, voi chihuista todellakin puhua yksilöinä vaikka ne kuuluvat samaan rotuun.

KOKO

Chihuahuan koko määritellään painoyksiköissä eli grammoina ja kilogrammoina. Pienikin chihuahua voi olla painava ollessaan lihaksikas ja paksuluinen. Toisaalta hoikka ja hentoinen yksilö voi olla varsin kookaskin ollen silti täysin oikean painoinen chihuahua. Iän karttuessa ruokapöydän ääressä viihtyvistä chihuahuista tulee helposti näin määritettynä ylisuuri. Toisin sanoen koiran paino tulisi määrittää sen ollessa normaalipainoinen.

Chihuahualla on maailman pienimmän koirarodun titteli. Sen koon alaraja on vain puolitoista kiloa. Käytännössä suuri osa yksilöistä on suurin piirtein samaa kokoluokkaa muiden pienten kääpiökoirien kanssa. Koon vaihtelu on tyypillisesti runsasta, jopa saman pentueen sisällä. Pennun tulevaa aikuiskokoa voi arvioida kertomalla seitsemän viikkoisen pennun paino kolmella tai kolmekuisen pennun paino kahdella. Tavallinen kokohaarukka on 1,8 – 3kg, joka on suunnilleen sama kuin siitokseen käytettyjen koirien koko. Voipa chihuahualla aikuisena varsin helposti painaa neljäkin kiloa, eikä se ole mitenkään epätavallista.

Harkitsetko maailman pienimmän koirarodun hankintaa? Tassutteleeko kotonasi jo chihuahua? Kirjassa annetaan mahdollisimman todellinen kuva tästä kauniista ja älykkästä rodusta. Kirja kertoo, mitä on odotettavissa hankkiessasi pienen chihuahuan, sekä antaa selviytymisohjeita erilaisiin kiperiin tilanteisiin.

Kirja tarjoaa perusevää chihuahua-harrastusta aloittelevalle, mutta tyydyttää myös hieman kokeneemman harrastajan tiedonälkää.

www.bod.fi